

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Pontus Wallén		OP SA 15–18
Handledare		
Peter Thunholm		Antal ord: 11590
	Beteckning	Kurskod
		1OP415
ÖVERRASKNING OCH CHOCK, EN VÄG TILL FRAMGÅNG? EN FALLSTUDIE AV DET TYSKA ANFALLET MOT FORT EBEN EMAEL 1940		
ABSTRACT:		
<p>The question of how to use your forces to successfully defeat your enemy is as old as warfare itself. Today maneuver warfare is the leading theory in the west, but it can't explain the human experience of combat and how it effects the outcome of battle. The purpose of this essay is to analyze the human perspective of combat to see if it can explain the outcome of battle on the tactical level, where a smaller force successfully defeats a larger one.</p>		
<p>This essay will apply Jim Storr's theory of tactical success to the successful assault on Fort Eben Emael by German forces in the spring of 1940 in the form of a case study, to test whether it can explain this problem. Surprise was a vital success factor for the Germans, facing larger, well-fortified Belgian defenders. Storr highlights the human perspective of combat, and that surprise and shock can lead to collapse of the organization and the will to fight at the tactical level.</p>		
<p>The results indicate that Storr's theory can explain the outcome of a battle thru the human perspective where surprise and shock lead to organizational collapse.</p>		
Nyckelord:		
Överraskning, Chock, Eben Emael, Jim Storr,		

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
PROBLEMFÖRMULERING	3
FORSKNINGSÖVERSIKT	4
SYFTE	7
FRÅGESTÄLLNING	7
AVGRÄNSNINGAR	7
DISPOSITION	7
2. TEORI	9
CENTRALA BEGREPP	9
STORRS TEORI OM TAKTISK FRAMGÅNG	9
ÖVERRASKNING	10
CHOCK	11
NEDHÅLLANDE-ELD	11
EN MODELL FÖR FRAMGÅNG	11
KRITIK MOT VALD TEORI	12
3. METOD	14
FORSKNINGSDESIGN	14
DATAINSAMLING	15
ANALYSMETOD	15
FORSKNINGSETIK	15
KÄLLKRITIK	16
OPERATIONALISERING AV STORRS TEORI	16
4. ANALYS	18
INFLYGNINGEN	18
ETT NYTT VAPEN	19
MOTANFALL	20
ORGANISATORISK KOLLAPS	22
RESULTAT	23
5. AVSLUTNING	24
SAMMANFATTNING	24
DISKUSSION	24
RELEVANS FÖR YRKET	25
VIDARE FORSKNING	25
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	26
ARTIKLAR	26
BÖCKER	26

1. Inledning

I detta kapitel presenteras undersökningens problemformulering vilket ligger till grund för undersökningen. Sedan presenteras nuvarande forskningsläge över det valda området vilket leder fram till undersökningens syfte och frågeställning samt avgränsningar. Slutligen presenteras undersökningens disposition för att tydliggöra undersökningens upplägg.

Problemformulering

The immediate object of an attack is victory. Only by means of his superior strength can the attacker make up for all the advantages that accrue to the defender by virtue of his position...¹

Ovanstående citat är skrivet av den tyska militärteoretikern Clausewitz och innebörden av det borde inte förvåna den som studerar krigföring eftersom att nå framgång i striden av uppenbara skäl är det mest centrala i krigföringen. Hur detta ska uppnås är dock något många har försökt svara på med olika teorier, från utnötning till manöverkrigföring. Men på den taktiska nivån saknas många gånger förståelse för *hur* detta ska utföras. Enligt utnötningsteorin ska man se till att ha mer resurser i form av personal, vapen och materiel än motståndaren för att gå segrande ur striden.² Manöverkrigsteorin förespråkar anfall mot motståndarens kritiska sårbarheter genom att kraftsamla eller överraska. Manöverteorin är den krigföringsteori vilken har influerat västerländska arméer det senaste århundradet och det är också den av de två stora teorierna som möjliggör för en mindre enhet att besegra en större. Detta eftersom det inte är möjligt för en mindre enhet att besegra en större genom utnötning, militärteoretikern Lind beskriver problemet för små enheter avseende utnötning enligt följande: ”As the smaller force, you can’t win by attrition, but you can certainly lose by it!”³

Det finns dock brister i dessa två teorier och det är en avsaknad av förståelse för hur människan påverkas i striden. Hur soldater och officerare uppfattar situationen på slagfältet kan i många fall vara både komplex och svår att förstå för utomstående. Denna undersökning kommer därför att studera strid utifrån människan som utför striden för att försöka förklara hur taktisk framgång kan uppnås med hjälp av Jim Storrs teori. Storr förklarar med sin teori hur mänskliga faktorerna kan användas för att nå framgång i striden genom att påverka motståndarens vilja och samanhållning.⁴ Vilket gör det möjligt för en svagare eller mindre enhet att besegra en större eller starkare. Något som är av intresse för små stater eller enheter vilket inte kan förlita sig på sin numerär eller materiella övertag i striden.

Genom att öka förståelsen för hur taktisk framgång kan uppnås genom Storrs teori ger det små stater ytterligare ett verktyg att använda för att slå en starkare motståndare på slagfältet. För att undersöka hur Storrs teori kan användas för att förklara utfallet av en strid på taktisk nivå kommer det tyska anfallet mot fort Eben Emael studeras i denna undersökning. Vilket var ett anfall där en betydligt mindre tysk enhet lyckades besegra den numerärt och materiellt överlägsna belgiska garnisonen i fortet.

---

¹ Handel, “Intelligence and the problem of strategic surprise,” 231.

² Collins, “A Dynamic Theory of Battle Victory and Defeat,” 4.

³ Lind, *Maneuver warfare handbook*, 21.

⁴ Storr, *The human face of war*, 83.

Forskningsöversikt

Nedan kommer fem verk att presenteras vilka alla i någon form undersöker hur taktisk framgång kan nås. Urvalet har gjorts för att ge en bild av hur forskningen runt taktisk framgång saknar förmågan att förklara den mänskliga sidan av strid eftersom den i huvudsak syftar till att förklara hur framgång ska nås genom medel och metoder.

Collins skriver i sin artikel "A Dynamic Theory of Victory and Defeat" om att det är en organisatorisk kollaps på motståndarens sida som i första hand leder till seger i striden.⁵ Collins anser att det tidigare har funnits tre huvudteorier vilket beskriver hur man uppnår seger på slagfältet.⁶ Dessa tre teorier är materiella resurser, manövrar och vilja. Materiella resurser förklarar att seger uppnås genom att ha mer soldater eller bättre materiel än motståndaren vanligen benämnt som utnötningsteorin. Manöverteorin anser att seger kommer genom truppförflyttningar vilket överraskar eller stör motståndaren så att han inte kan använda sina resurser på ett effektivt sätt. Teorin om vilja förklarar seger genom att ha de "bästa" soldaterna vilket kan påtvinga motståndaren sin vilja genom att de strider "hårdare" och "bättre", bland annat genom att de är bättre utbildade. Collins anser att dessa tre teorier går in i varandra och de inte kan användas oberoende av varandra för att förklara hur en strid leder till seger eller förlust.⁷ För att förklara detta utvecklar Collins en modell som kan användas för att se hur ens resurser, manövrar och vilja följer orsakssamband fram till antingen seger eller förlust på slagfältet.⁸

Collins använder sig av en teoriutvecklande ansats för att skapa en modell som kan förklara seger eller förlust i strid och hur det kan leda till vinst i kriget som helhet. Collins använder sig i huvudsak av slag från det amerikanska inbördeskriget när han förklarar hur de olika delarna i modellen hänger ihop vilket inte är optimalt då dagens krigföring skiljer från krig på 1800-talet. Det hade varit lämpligare att använda sig av mer samtida krig eller slag för att påvisa sambanden mellan modellens delar. Utöver detta testar inte Collins sin modell mot något specifikt fall utan han nöjer sig med att ta fram modellen för att sedan testa den i framtiden, något han ännu inte gjort.

Essberger skriver i sin artikel "Military Surprise and the Environment" om hur terrängen och vädret har ett samband med överraskning och framgång i strid.⁹ Essberger inleder sin artikel med att visa att överraskning förekommer i majoriteten av alla strider på samtliga krigföringens nivåer inom landarenan.¹⁰ Med stöd av detta argumenterar Essberger för att en befälhavare ska förvänta sig att bli överraskad. I sin undersökning kommer Essberger fram till att när överraskning har ett samband med terräng eller väder är det i majoriteten av fallen konstgjorda, planerade för eller utnyttjade när de uppstod.¹¹

Essberger har gjort en kvantitativ innehållsanalys där han har använt sig av 122 historiska fall från antiken till 1990-talet, detta ger undersökningen en bredd och visar att överraskning har varit och fortfarande är en princip som nyttjas av militära befälhavare för att skapa sig en fördel i striden oavsett vilken krigföringsprincip de använt sig av. För att motverka effekten av överraskning anser Essberger att det finns fyra verktyg att använda sig av. Ett, förvänta dig alltid att bli överraskad, två träna alltid med överraskning i åtanke, tre tillse att du alltid har en

---

⁵ Collins, "A Dynamic Theory of Battle Victory and Defeat," 3.

⁶ Ibid, 4.

⁷ Ibid, 4.

⁸ Ibid, 11.

⁹ Essberger, "Military Surprise and the Environment," 215.

¹⁰ Ibid, 217.

¹¹ Ibid, 223.

reserv redo och fyra, svara med en egen överraskning om du blir utsatt för det.¹² Det Essberger även gör vilket har betydelse för denna undersökning är att han definierar skillnaden mellan överraskning och chock. Enligt Essberger kan inte en överraskad person vidta åtgärder medans en chockad person väljer att inte vidta några åtgärder.¹³ Det Essberger ställer sig frågande till är avsaknaden av forskning avseende överraskning på taktisk nivå då den nuvarande forskningen enbart inriktas på strategisk överraskning.¹⁴

I sin bok *The art of maneuver* skriver Leonhard om hur manöverkrigföring ska förstås och tillämpas för att besegra motståndaren på ett så effektivt sätt som möjligt. Leonhard använder sig av tre principer för att beskriva hur motståndaren kan besegras effektivt med hjälp av manöverkrigföring dessa tre principer är förebyggande anfall, förskjutning och organisatorisk kollaps. Leonhard argumenterar för att förebyggande anfall tidigare endast har använts för att förklara strategiska överraskningsattacker men att det är möjligt att använda det till betydligt mer än så.¹⁵ Därav argumenterar Leonhard för att förebyggande anfall på den taktiska nivån ska förstås som att utnyttja ett tillfälle som visar sig och överraska motståndaren med hjälp av den hastighet framryckningen sker med.¹⁶

Leonhard beskriver att förskjutning är en av huvudprinciperna i manöverkrigföring, vilket är en princip där motståndarens styrka blir irrelevant antingen på grund av anfallarens egna position eller egna funktioner.¹⁷ Med position menar Leonhard att anfallet ska ske på eller mot en plats som motståndaren inte förväntar sig och med funktion syftar Leonhard på att använda nya vapen eller taktiker vilket neutraliserar motståndarens styrka.

Den sista av huvudprinciperna i manöverkrigföring är enligt Leonhard att slå mot motståndarens kritiska sårbarheter.¹⁸ Motståndarens kritiska sårbarhet är enligt Leonhard något eller någon som om det förstörs eller neutraliseras leder till att motståndarens sammanhållning upphör och stridsviljan försvinner. Leonhard argumentera här för att motståndarens kritiska sårbarhet oftast misstolkas och han använder sig av ett parti schack för att synliggöra problemet. Motståndarens kritiska sårbarhet är inte ”drottningen” utan ”kungen” detta eftersom även om drottningen slås ut så fortsätter partiet och det är först när kungen neutraliseras som partiet är över och motståndaren är besegrad oavsett hur många pjäser som finns kvar på brädet.¹⁹ Leonhard kommer slutligen fram till att kärnan i manöverkrigföring är att vinna utan strid.²⁰ Med det menar Leonhard att manövrar ska användas så att motståndaren inte får möjligheten att ta striden utan de tvingas till att ge upp utan militärt motstånd.

Med Leonhards syn på hur motståndaren ska besegras visar sig överraskning som en central metod då samtliga principer ovanför går att se som överraskning i olika former. Där överraskning i tid går att likställa med förebyggande anfall, överraskning i sätt är detsamma som förskjutning och överraskning i rum som att slå mot motståndarens kritiska sårbarheter. Leonhard framhäver också att överraskning är önskvärt och tillämpligt på den taktiska nivån för att nå framgång i striden.

---

¹² Essberger, “Military Surprise and the Environment,” 224.

¹³ Ibid, 215.

¹⁴ Ibid, 216.

¹⁵ Leonhard, *The art of maneuver: maneuver-warfare theory and airland battle*, 62.

¹⁶ Ibid, 63.

¹⁷ Ibid, 67.

¹⁸ Ibid, 73.

¹⁹ Ibid, 20.

²⁰ Ibid, 250.

Lind skriver i sin bok *Maneuver Warfare Handbook* om hur manöverkrigföring ska tillämpas för att störa motståndaren till den grad att han inte kan reagera, i stället för att fysiskt slå ut honom. Enligt Lind är taktik en kombination av tekniker och utbildning vilket ska ses som en i huvudsak mental process genom tre filter.²¹ De tre filtren är order, tyngdpunkt samt luckor & ytor. Med order menar Lind att de ska innehålla högre chefs syfte och lämna det fritt till underställda chefer att komma på *hur* uppdraget ska genomföras.²² Tyngdpunkten ska enligt Lind ses som en enhet vilket enligt befälhavaren är den som troligast kommer fälla avgörandet, det ska därav inte ses som en punkt på kartan eller en del av motståndaren.²³ När tyngdpunkten är fastställd ska övriga enheter understödja denna tyngdpunktsenhet. Tyngdpunkten ska fungera som en inriktning vilket alla enheter kan sträva efter i syfte att nå sin högre chefs målbild.²⁴ Luckor & ytor ska syfta till att styra tyngdpunkten till ett område eller del av motståndaren där det finns svagheter exempelvis en position där motståndarens försvarslinje inte är sammanhängande.²⁵ Detta eftersom manöverkrigföring enligt Lind syftar till att slå mot motståndarens svagheter och inte hans styrkor. På lägre taktisk nivå framstår luckor oftast som hål i motståndarens försvarslinje.

Denna process leder fram till hur en operation ska genomföras där målet är en unik produkt vilket leder till ett genomförande motståndaren inte förväntar sig.²⁶ Lind förklarar manöverkrigföring som en process i att ta fram en plan samt hur ledningsstrukturen ska se ut för att ge den framtagna planen största möjliga chans att lyckas. Lind lyfter även fram vikten av att använda kombinerade vapen för att ställa motståndaren inför ett dilemma.²⁷ Det leder till att Linds förklaring av manöverkrigföring har tendenser till att hantera det som ett mänskligt fenomen samt att överraskning visar sig som en bidragande faktor då planen ska syfta till att slå mot punkter som motståndaren inte förväntar sig.

Storr skriver i sin bok *The Human Face of War* om att krig ska förstås utifrån människan. Anledningen till detta är att strid är ett anfall på motståndarens vilja och sammanhållning vilket blir tydligt när strid på lägre nivåer undersöks, där bristen på vilja och sammanhållning synliggörs när officerare på lägre nivåer drar sig ur striden med sin trupp.²⁸ Storr argumenterar för att överraskning, chock och nedhållande-eld är de mekanismer vilket i högre utsträckning än andra har ett samband med motståndarens förlust av vilja och sammanhållning.²⁹ Vilket i slutändan leder till att vinst i striden uppnås snabbare och utan stora förluster på den anfallande sidan om de nyttjas korrekt.

Storrs syn på strid ur ett mänskligt synsätt gör att hans teori om taktisk framgång är användbar i denna undersökning eftersom det gör det möjligt att analysera effekterna av överraskning, chock och nedhållande-eld på ett djupare plan än manöverkrigföring. Samt att det som tidigare beskrivits av Essberger så är överraskning vanligt förekommande i samtliga strider.

---

²¹ Lind, *Maneuver warfare handbook*, 12.

²² Ibid, 13.

²³ Ibid, 17.

²⁴ Ibid, 18.

²⁵ Ibid, 18.

²⁶ Ibid, 12.

²⁷ Ibid, 20.

²⁸ Storr, *The human face of war*, 83.

²⁹ Ibid.

Sammanfattningsvis framstår en del olikheter mellan de olika verken. Lind och Leonhard förespråkar båda manöverkrigföring men deras syn på manöverkrigföring skiljer sig åt där Lind ser det som en mental process och Leonhard ser det som ett sätt att använda sina enheter. Samtliga verk utom Collins beskriver även överraskning direkt eller indirekt i sina texter som något vilket bör utnyttjas för att skapa sig en fördel i striden. Detta gör att Storrs teori enligt framträder som lovande i syfte att förklara hur taktisk framgång kan nås på slagfältet då han fördjupar sig i överraskning när han har tagit fram sin teori. Vilket leder till att denna undersökning kan fylla den lucka som finns i att förstå hur taktisk framgång kan nås genom att påverka människan.

För inomvetenskaplig forskning är studien relevant då den bidrar med ökad förståelse för hur en teori med människa i fokus kan användas för att förklara utfallet av en strid på taktisk nivå. Utomvetenskapligt är uppsatsen relevant då den ger en militär chef en förståelse för vilken effekt han eller hon kan väntas få av en överraskningsattack och hur överraskning, chock och nedhållande-eld kan nyttjas för att nå framgång i striden på lägre förbandsnivå.

Syfte

Uppsatsen syfte är att undersöka hur taktisk framgång kan förstås utifrån Storrs teori där den mänskliga faktorn är i fokus. Slutligen kommer undersökningen försöka bidra till att fylla den luckan som identifierats ovan avseende hur taktisk framgång kan förstås utifrån människa och förlusten av stridsvilja på den taktiska nivån.

Frågeställning

Hur kan Jim Storrs teori om taktisk framgång förklara det lyckade tyska anfallet mot fort Eben Emael i maj 1940?

Avgränsningar

Undersökningen avgränsas till att endast använda sig av ett historiskt fall, detta för att få ett djup i analysen. Fallet avgränsas till de strider som genomfördes på och i Fort Eben Emael mellan stridsgrupp Granit och den belgiska garnisonen i fortet den 10 till 11 maj 1940, detta för att inte blanda in närliggande strider och behålla fokus på det som är intressant för uppsatsen. Anledningen till valet är ett det anses som ett lyckat exempel på hur överraskning kan användas för att nå framgång mot en starkare motståndare samt att det är ett väldokumenterat fall från både den tyska och belgiska sidan vilket gör det möjligt att genomföra en djup och noggrann analys. Att fallet är väldokumenterat från båda sidorna är även särskilt viktigt vid användningen av Storrs teori då det är beteende och upplevelser hos enskilda individer som undersöks. Kritik kan riktas mot fallet då det var flertalet olika typer av överraskning inblandade vilket gör att fallet är unikt och det är möjligt att det inte går att uppnå något liknande i en nutida kontext. Vidare avgränsas uppsatsen till en teoretiker i form av Jim Storr då han använder sig av en teori vilket utgår ifrån människan för att förklara taktisk framgång i en militär kontext.

Disposition

Kapitel två omfattar undersökningens teori och lägger grunden för det ramverk som kommer att användas i undersökningens analysdel, här definieras även centrala begrepp för undersökningen. Tredje kapitlet är ett metodkapitel vilket innehåller överväganden avseende metod och motiv till vald metod samt källkritik i syfte att öka undersökningens reliabilitet och validitet genom att undersökningens tillvägagångssätt tydliggörs. Det fjärde kapitlet innehåller undersökningens analys där fallet undersöks utifrån den operationalisering som gjorts av Storrs teori i syfte att undersöka om teorin kan förklara det lyckade utfallet. Det avslutande kapitlet innehåller en avslutningsdel där resultatet av undersökningen diskuteras och vidare

forskning rekommenderas. I detta kapitel förs även en diskussion och reflektion avseende uppsatsens resultat kopplat mot vald metod, teori och empiri.

2. Teori

I detta kapitel kommer Storrs teori om taktisk framgång att presenteras för att lägga grunden för analysverktyget vilket sedan kommer att användas i analyskapitlet. Strid är enligt Storr ett komplext fenomen vilket behöver förstås utifrån människan och då de individer som deltar i striden. Storrs teori om taktisk framgång har valts då den till skillnad från andra teorier hanterar strid ur ett mänskligt perspektiv samt att den hanterar överraskning och chock i större utsträckning vilket båda enligt Storr har en stark koppling till framgång i form av att de effektivt bryter motståndarens vilja och sammanhållning. Detta gör det möjligt att undersöka hur människor reagerar när överraskning eller chock uppstår och hur en anfallare kan nyttja detta till sin fördel i striden.

Centrala begrepp

Det förekommer tre centrala begrepp vilka behöver definieras för att göra analysen och tillämpningen av Storr teori genomförbar. Dessa tre begrepp är överraskning, chock och nedhållande-eld. I den här undersökningen kommer dessa begrepp att användas för att förklara effekten som uppstår hos de individer som blir utsatta.

Överraskning kommer i den här undersökningen användas som ett begrepp som beskriver en upplevelse som får en individ att uppleva stress eller handlingsförlamning vilket mynnar ut i att individen inte kan delta i striden.

Chock kommer att användas för att beskriva individer som medvetet eller omedvetet *väljer* att inte delta i striden. Skillnaden mellan överraskning och chock är således om individen gör ett val att inte delta eller om de inte är möjligt för individen att delta i striden. Valet som sker av individen behöver inte vara ett medvetet val utan det kan ske omedvetet på grund av exempelvis panik, men det som skiljer det från överraskning är att individen försöker lämna striden.

Till sist kommer nedhållande-eld användas för att beskriva en soldat eller grupp som blir oförmögna att agera på grund av fientlig eld.

Storrs teori om taktisk framgång

Storr anser att strid ska ses som ett mänskligt fenomen men att det i dagsläget inte finns någon förklarande modell som sammanlänkar den mänskliga upplevelsen av strid till dess slutläge i antingen seger eller förlust.³⁰ I enkelhet argumenterar Storr för att strid är ett anfall på motståndarens vilja och sammanhållning. När detta lyckas uppstår organisatorisk kollaps vilket synliggörs på slagfältet när befälhavare tappar sin vilja att delta i striden och påbörjar reträtt med sin trupp. Med utgångspunkt i det resonemanget anser Storr att överraskning, chock och nedhållande-eld har ett samband med hur manöver och vapenverkan kan minska motståndarens vilja att delta i striden.³¹ Anledningen till att Storr kan få fram det sambandet har att göra med att stridsviljan och sammanhållningen inte helt plötsligt försvinner från motståndaren utan att det är ett fenomen som behöver framkallas exempelvis av överraskning och chock.

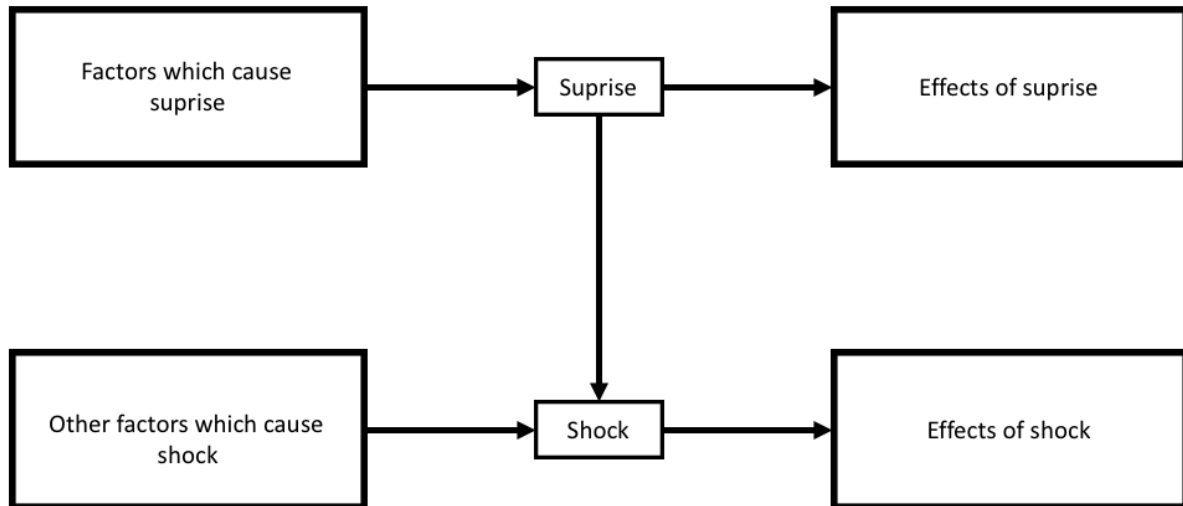
För att skapa klarhet i hur överraskning och chock ska förstås har Storr använt sig av en historisk analys som har använt sig av slag från det amerikanska inbördeskriget fram till Vietnamkriget för att ta fram en modell som förklarar sambandet mellan överraskning och chock. Det som framgår av modellen är att det finns olika faktorer vilket kan orsaka såväl överraskning

---

³⁰ Storr, *The human face of war*, 83.

³¹ Ibid.

som chock. Samtidigt kan överraskning bidra till att orsaka chock vilket gör det möjligt för anfallaren att dra fördel av både överraskning och chock samtidigt i striden. Dessa effekter som överraskning och chock bidrar till går att observera i striden och uttrycker sig i upplevelser och beteenden hos soldater och officerare.³²

Figur 1: Överraskning och chock.³³

Överraskning

Överraskning kan enligt Storr uppnås på följande sätt: tid, riktning samt medel och metoder för anfall.³⁴ Tid handlar enligt Storr om att anfallaren anländer tidigare till slagfältet än vad försvararen förväntade sig eller att anfallsrörelsen i sig håller ett högre tempo än vad försvararen klarar av att hantera. Överraskning med hjälp av riktning syftar på att anfallet går mot en försvarares flank eller rygg och på så sätt överraskar försvararen eftersom han då inte är förberedd på att hantera ett hot i den riktningen. När en motståndare blir överraskad av medel menar Storr att det i regel handlar om att tidigare okända vapen används i striden. Medan överraskning av metoder kommer ifrån att en ny taktik används i striden.

Utöver ovanstående sätt att överraska sin motståndare kan överraskning enligt Storr påverka striden på tre nivåer, den individuella, perceptuella och organisatoriska.³⁵ Storr översätter sedan dessa nivåer till motsvarande plats i den militära hierarkin där den individuella nivån motsvarar soldat och gruppnivå, den perceptuella motsvarar pluton till bataljonsnivå och den organisatoriska till brigadnivå och uppåt. Det ska dock inte ses som strikta gränser utan de olika nivåerna kan gå in i varandra beroende på situationen. Nedan kommer effekterna på de tre nivåerna att beskrivas.

En inledande stridssituation som innehåller överraskning ger enligt Storr upphov till fyra i huvudsak psykologiska effekter på den utsatta individen.³⁶ Dessa effekter är fysiologisk upphetsning, osäkerhet, minnesluckor och tunnelseende. Tack vare de fyra effekterna tenderar den överraskade individen att inte minnas vad han eller hon gjorde eller tänkte precis innan

³² Storr, *The human face of war*, 84.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid, 85–86.

³⁶ Ibid, 85.

och under överraskningsmomentet. Detta leder i sin tur till att individens deltagande i striden nedgår under de sekunder överraskning upplevs.

På den perceptuella nivån upplevs överraskning enligt Storr som ökad stress, försök till att reducera osäkerheter och informationsöverbelastning.³⁷ Denna typ av överraskning varar i minuter och under den tiden kommer beslut som fattas av den överraskade att vara ineffektiva. Detta eftersom den överraskade personen oftast försöker hantera det han eller hon kan förstå och inte den händelse som orsakar mest osäkerhet. Storr ger ett exempel där en militär enhet blir utsatt för ett frontanfall med en tillhörande omfattning vilket leder till att chefen känner sig trygg med att hantera frontanfallet och samtidigt ignorerar omfattningen.³⁸

På den organisatoriska nivån visar sig effekterna av överraskning oftast efter ett par timmar och visar sig enligt Storr i form av att befälhavaren eller hans stab tappar helhetsbilden eller börjar detaljstyra sina enheter.³⁹ Dessa effekter är ett svar på ogynnsamma, förvirrande eller önskad information avseende striden.

Chock

Chock kan orsakas av en eller flera faktorer som får en grupp eller grupper att sluta delta i striden. Dessa faktorer kan vara men är inte begränsade till, koncentrerat våld, snabba rörelser, dålig sikt och närstrid, Storr benämner dessa faktorer som *shock actions*, handlingar som orsakar chock.⁴⁰ Storr beskriver därefter chocktillståndet hos försvararen som ett lyckat anfall mot deras vilja och sammanhållning. När chock uppnås väljer soldaten eller gruppen att inte delta i striden, de gömmer sig i sina värn, flyr från striden eller beter sig irrationellt vilket om det sprider sig kan leda till enhetens kollaps. Storr medger att chock är komplicerat att identifiera utifrån enskilda faktorer och att det underlättar om chock mäts i form av en nedgång av soldaters eller grupper deltagande i striden.⁴¹

Nedhållande-eld

Nedhållande-eld är en översättning av det engelska ordet suppression och motsvarar den effekt som uppstår när vapeneffekter landar i närheten av en soldat eller grupp vilket gör dem oförmögna att delta i striden eftersom de måste ta skydd för att undvika bekämpning.⁴² Det som skiljer nedhållande-eld från överraskning och chock är att det är en effekt som upphävs i det ögonblick som eldgivningen slutar.

En modell för framgång

Det är enligt Storr inte lätt eller alltid nödvändigt att skilja på begreppen överraskning, chock och nedhållande-eld då dessa är sammanlänkade och enligt Storr oskadliga var för sig.⁴³ Detta eftersom samtliga av dessa tillstånd hos den utsatta är övergående och det är upp till anfalle-
ran att utnyttja dessa när de uppstår annars går effekten förlorad.

---

³⁷ Storr, *The human face of war*, 85.

³⁸ Ibid, 86.

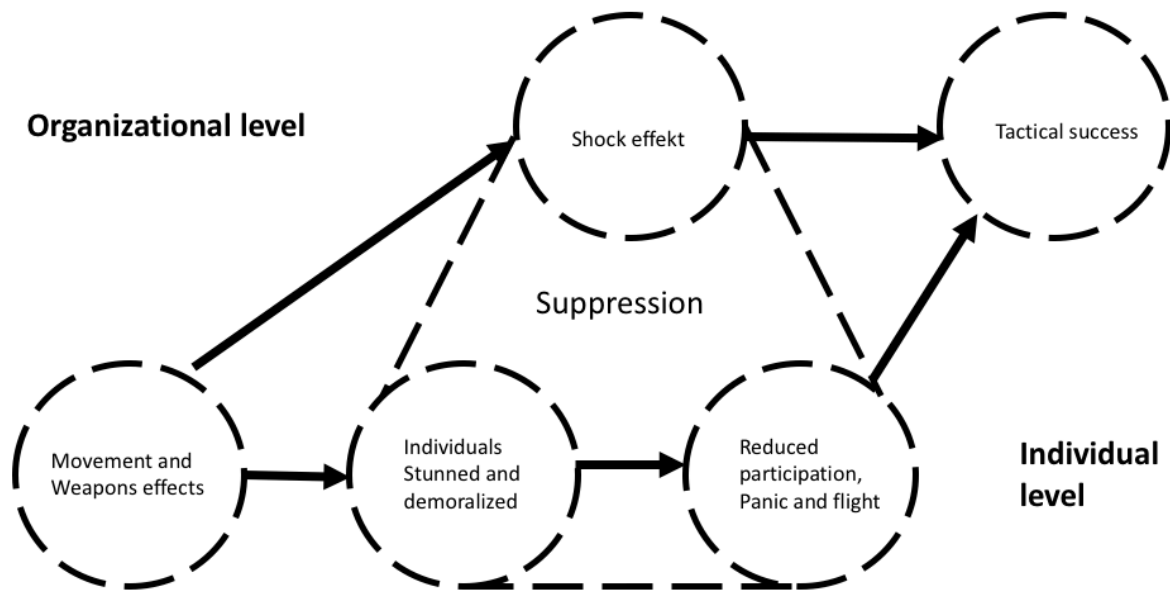
³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid, 88.

⁴¹ Ibid, 89.

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid.

Figur 2: Vilja, samanhållning, deltagande, överraskning och nedhållande-eld.⁴⁴

Storr använder sig av ovanstående modell för att förklara hur överraskning, chock och nedhållande-eld leder till taktisk framgång. Rörelse och vapenverkan leder till att soldater blir tillfälligt förlamade och tappar stridsviljan vilket leder vidare till att de i mindre grad deltar i striden och vid vissa tillfällen även drabbas av panik och flyr. Samtidigt kan rörelse och vapenverkan leda till chock på den organisatoriska nivån då hela organisationen blir trög, beter sig irrationellt och blir mindre effektiv. Nedhållande-eld har Storr placerat i mitten av modellen då det orsakas direkt av vapeneffekter och det är enligt Storr oklart om det påverkar viljan att strida eller om en redan omotiverad soldat är mer trolig att bli nedtryckt.⁴⁵ För att nå framgång ska modellen ses som en kedja där det inledningsvis sker någon form av överraskning genom rörelse eller vapenverkan som kan övergå till chock hos försvararen om anfallaren utnyttjar situationen genom att använda sig av någon handling som kan framkalla chock. En sådan handling kan till exempel vara nyttjande av koncentrerad eldgivning eller snabba rörelser. Efter att försvararen har blivit chockad kan organisatorisk kollaps uppnås om tillräckligt många av försvararna tappar sin vilja till strid eller samanhållning. Av modellen framträder följande oberoende variabler, överraskning, chock och nedhållande-eld vilket bidrar till den beroende variabeln taktisk framgång.

Kritik mot vald teori

Det finns delar i Storrs teori som är otydliga och svåra att särskilja. Storr använder en stor del av sin text till att beskriva och förklara de olika delar som enligt honom leder till taktisk framgång medan han samtidigt avslutar med att konstatera att det inte är lätt eller nödvändigt att särskilja dessa begrepp. Att efter utvecklingen av en teori där överraskning och chock är centrala delar inte kunna svara på vad det är som skiljer överraskning från chock eller nedhållande-eld kan anses som otillräckligt. Det som enligt mig ändå gör teorin användbar är att dessa begrepp är sammanlänkade precis som Storr förklarar och det är således inte alltid nödvändigt att särskilja dem då de verkar på liknande sätt och de uppstår i samband med varandra. För att skapa tydlighet i skillnaden mellan överraskning och chock har även Essbergers definition av begreppen använts som ett komplement till Storrs förklaring. Ytterligare

⁴⁴ Storr, *The human face of war*, 91.

⁴⁵ Ibid.

kritik kan riktas mot teorin då den inte har prövats av någon annan än Storr och han prövar den enbart i en begränsad omfattning på ett enskilt fall och teorin kan således inte anses ha hög validitet. Med hjälp av min undersökning kommer Storrs teori att kunna stärkas om den klarar av att förklara utfallet. Även om jag endast använder mig av ett fall så ökar validiteten av teorin, då den efter denna undersökning kommer att ha testats i fler fall än tidigare.

3. Metod

I följande kapitel kommer undersökningens forskningsdesign, metod för datainsamling, forskningsetiska övervägande, källkritik och operationalisering av teorin att presenteras. Detta för att skapa en tydlighet i hur undersökningen är utformad och genomförd vilket leder till att validiteten och reliabiliteten av undersökningen stärks genom att jag öppet presenterar hur undersökningen genomförts.

Forskningsdesign

Forskningsproblemet vilket undersökningen grundar sig i ämnar förklara hur Storrs teori kan förklara taktisk framgång. Då jag använder mig av en befintlig teori, framtagen av Storr som efter operationalisering kommer att användas som analysverktyg i undersökningen har undersökningen en teoriprovande karaktär.⁴⁶ Teoriprovande fallstudier har teorin i centrum och ämnar förklara ett fall utifrån ett givet ramverk i form av en teori.⁴⁷ I regel har teoriprovande fallstudier en högre validitet än teoriutvecklande eftersom det vid teoriutvecklande fallstudier alltid går att skapa mening och förklaringar till det undersökta fenomenet i empirin.⁴⁸ Vidare har fallstudiedesignen valts för att göra det möjligt att studera fallet på djupet och hitta de orsakssamband teorin innehåller för att förklara framgång på den taktiska nivån.⁴⁹ En fallstudie av kvalitativ design är därför mer lämpad för denna typ av undersökning en vad en kvantitativ undersökning hade varit då en kvantitativ undersökning inte har det djup i analysen vilket behövs för att förklara denna typ av fenomen. Då jag endast använder ett fall finns det en risk för obestämthet i resultatet då det kan finnas fler förklaringar än Storrs teori till utfallet, något jag behöver ta hänsyn till när resultatet presenteras.⁵⁰ Denna risk blir större om det skulle ske misstolkningar i analysdelen vilket leder till att jag kommer vara tydlig med när det har gjorts tolkningar av empirin i analyskapitlet. Vidare kan svagheten i en enfallsstudie enligt George och Bennet avhjälpas genom att flertalet observationer görs vid olika tidpunkter av fallet, något som kommer att tillämpas i den här undersökningen.⁵¹

För att genomföra denna teoriprovande fallstudie har fall Fort Eben Emael valts då det var en lyckad operation där en liten enhet lyckades neutralisera en betydligt större försvarande enhet. Fallet Fort Eben Emael valdes även eftersom det ses som ett lyckat överraskningsanfall och för att göra det möjligt att använda Storrs teori om taktisk framgång behövs ett fall där överraskning var närvarande eftersom det är en central del i teorin. Annars riskerar undersökningen att inte hitta indikatorer i empirin vilket kan förklaras med stöd av teorin. Kan undersökningen hitta ett samband mellan Storrs teori och taktisk framgång i en lyckad operation är det möjligt att det även kan hittas i andra lyckade operationer. Även om generaliserbarheten i en enfallsstudie är låg på grund av att endast ett fall undersöks kan det med hjälp av fler undersökningar i framtiden leda till en högre generaliserbarhet vilket kan förklara verkligheten på slagfältet.

I fallet har fyra delar valts ut för att göra det möjligt att nyttja de fördelar en fallstudie ger genom att genomföra en djupanalys av det valda fallet. Hade hela operationen valts hade fallstudien riskerat att bli ytlig samtidigt som fördelen med en fallstudie där det ges möjlighet att gå på djupet och reda ut komplexa förhållanden hade förlorats. De fyra valda delarna är, land-

---

⁴⁶ Esaiasson, et al, *Metodpraktikan*, 113.

⁴⁷ Ibid, 89.

⁴⁸ Ibid, 113.

⁴⁹ George & Bennett, *Case studies and theory development in the social sciences*, 21.

⁵⁰ Ibid, 32.

⁵¹ Ibid, 32–33.

ningen på fortet, användningen av de riktade sprängladdningarna, de belgiska motanfallen på fortet och beslutet av den belgiska befälhavaren att ge upp.

Datainsamling

Jag har valt att samla in empirisk information genom skriftliga källor. Valet motiveras genom att det valda fallet utspelade sig för närmare 80 år sedan vilket gör det omöjligt att själv observera fallet. Samtidigt gör det att möjligheten till att intervjua individer som var med om händelsen är problematisk, dels på grund av tidsramen för denna undersökning då det skulle vara ett omfattande arbete att leta upp och kontakta överlevare. Utöver det tillkommer en språkbarriär vilket ytterligare skulle försvåra datainsamlingen samt att det finns risk att personen som intervjuas har glömt bort detaljer. Detta gör att datainsamling genom skriftliga källor till det mest lämpliga alternativet för att undersöka empirin.

Fördelarna med den valda metoden för datainsamling utöver att det är lättare att genomföra är att skriftliga källor är bestående vilket leder till att det underlättar för en utomstående att reproducera undersökningen samt att kontrollera vart informationen kommer ifrån. Nackdelen med metoden är att informationen som behandlas redan har tolkats minst en gång av författaren till boken vilket leder till att slutsatser som författaren har dragit kan vara felaktiga och reliabiliteten nedgår. Detta kan bli ett problem då denna undersökning enbart utgår ifrån sekundärkällor. Här faller det på mig att kritiskt granska materialet utifrån de källkritiska principerna för att undvika ett felaktigt resultat (se källkritik).⁵²

Analysmetod

I *Metodpraktikan* beskrivs metoden kvalitativ textanalys som lämplig när forskaren ställer sig frågor som hur, vad eller vilka.⁵³ Detta gör att denna metod har använts för att analysera empirin eftersom det intressanta i den här undersökningen är hur tyskarna skapade sig ett övertag i striden. Vilket är något som inte uttryckligen står i texten utan att det blir min uppgift att leta efter orsaker och konsekvenser i texten som kan förklara utfallet. Det som gör kvalitativ textanalys lämplig är utöver det ovanstående att det är en metod vilket gör det möjligt att analysera andemeningen i texten och värdera ord olika beroende på kontexten. Texten måste då läsas flera gånger både snabbt och långsamt för att fånga upp det undersökningen letar efter.⁵⁴ Samt att ett tydligt analytiskt verktyg behövs för att fånga upp de indikatorer som upptäcks i texten.

Tillvägagångssättet har varit följande, först togs analysverktyget fram efter det har jag använt det empiriska underlaget för att söka efter de indikatorer som finns presenterade i analysverktyget. När indikatorerna har påträffats vilket tyder på att överraskning chock eller nedhållande-eld har inträffat har det analyserat med stöd av analysverktyget för att undersöka om det gav en positiv effekt eller om den tyska enheten misslyckades med att utnyttja situationen. Detta för att se om Storrs teori kan förklara utfallet eller om den ska förkastas alternativt förändras för att klara av att förklara taktisk framgång.

Forskningsetik

Forskningsetiskt behöver jag ta min egen subjektivitet i beaktning i undersökningen då det finns risk för att mina förkunskaper eller förutfattade meningar om fallet påverkar resultatet.⁵⁵ Detta för att undersökningen ska behålla sin subjektiva prövbarhet samt validitet. Vidare be-

---

⁵² Esaiasson, et al, *Metodpraktikan*, 291–294.

⁵³ Ibid, 212.

⁵⁴ Ibid, 213.

⁵⁵ Bergström & Boréus, (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 31.

höver jag hålla mig kritisk till teorin och inte hamna i en situation där jag tvingar teorin till att passa fallet för att få fram ett resultat jag på förhand förväntar mig eftersom det inte finns något annat syfte med undersökningen än att bidra med mer kunskap.

Källkritik

De skriftliga källor som använts i undersökningen är två stycken böcker. *The fall of Eben Emael* av Mrazek och *Kommando: German special forces of world war two* av James samt en avhandling, *The theory of special operation* av McRaven. Samtliga tre källor är sekundärkällor vilket sänker trovärdigheten och är anledningen till att fler än en källa har använts för att uppnå en triangulering av händelseförloppet och utfallet av striden. Jag kommer nedanför att ta upp det relevanta avseende de källkritiska principerna, äkthet, samtidighet, oberoende och tendens.⁵⁶

Avseende samtidighet är samtliga tre källor nedskrivna 30 till 50 år efter att händelserna utspelade sig vilket medför att det finns risk att efterkonstruktioner har tillkommit i samband med de intervjuer som gjorts med förstahandskällorna. Det som dock stärker trovärdigheten trots den långa tidsskillnaden mellan fallet och nedskrivningen är att samtliga källor även använder sig av förstahandskällor i skrift som skrevs ner i anslutning till fallet som komplement till de intervjuer som genomförts. Trots det så har även dessa förstahandskällor genomgått en tolkning av författarna till de källor jag använder i undersökningen och ytterligare en tolkning sker när jag läser och analyserar innehållet. Vilket leder till att jag kommer se till att minst två av källorna beskriver en händelse på ett likartat sätt för att säkerställa pålitligheten av händelseförloppet.

Avseende oberoende finner jag inte att det är ett problem med de valda källorna då ingen av författarna var med i striden samt att de inte heller nationellt tillhör någon av de stridande parterna i fallet. Tendenskriteriet kan få en påverkan av att Mrazek själv arbetat med glidflygplan vilket kan påverka hans beskrivning av händelseförloppet då det är möjligt att han vill få metoden att framstå som effektivare än vad den egentligen är.

Sammantaget ger de valda källorna en detaljerad bild av händelseförloppet vilket är nödvändig för undersökningen då den kräver att enskilda individers beteenden beskrivs för att kunna tillämpa Storrs teori.

Operationalisering av Storrs Teori

För att göra Storrs teori användbar till analysdelen av undersökningen kommer jag anpassa den och skapa ett analysverktyg. Variablerna till detta analysverktyg har tagits från figur 2 där taktisk framgång är den beroende variabeln och överraskning, chock samt nedhållande-eld är oberoende variabler. Överraskning delas upp i tre undergrupper där jag kommer att söka efter om överraskning uppnåddes på individnivå, perceptuell nivå och organisatorisk nivå. Om det framgår att överraskning uppnåddes kommer jag även att undersöka på vilket sätt det utnyttjades av anfallaren eller om det inte utnyttjades. Chock kommer att analyseras utifrån de beteenden Storrs använder för att beskriva det tillståndet, förlamning, panik eller flykt. Till sist kommer nedhållande-eld att tas med där det förekommer.

Undersökningens analysverktyg är en operationalisering av de oberoende variablerna i Storrs modell som förklarar hur vapenverkan och rörelse leder till taktisk framgång. Detta analysverktyg används för att tydliggöra vilka indikatorer som har sökts efter i texten för att ge stöd

---

⁵⁶ Esaiasson, et al, *Metodpraktikan*, 291–294.

till att de oberoende variablerna uppnåddes. Om en eller flera indikatorer återfinns i texten kommer variabeln att anses som uppfylld.

Oberoende variabel	Nivå	Indikatorer
Överraskning	Individ	Fysisk upphetsning Osäkerhet Minnesluckor Avbrott i pågående aktivitet Kan inte påverka situationen Kan inte delta i striden
	Perceptuell	Stress Reducering av osäkerheter Orationellt beteende Nedsatt beslutsförmåga
	Organisatorisk	Helhetsblindhet Detaljstyrning
Chock	Individ	Panik Flykt Gömmer sig Förlorad stridsvilja Väljer att inte delta i striden
Nedhållande-eld	Individ	Deltar ej i striden temporärt på grund av fientlig eld

Överraskning är den enda av dessa variabler vilket analyseras på flera nivåer, detta eftersom effekterna av det skiljer sig så pass mycket beroende på nivån, vilket synliggörs av indikatorerna. Chock och nedhållande-eld analyseras enbart på individnivå då det främst förekommer på denna nivå. Om indikatorer på chock återfinns i en större population än individ är det istället ett tecken på organisatorisk kollaps. I undersökningen kommer den organisatoriska nivån motsvara den belgiska befälhavaren i fortet och hans stab då det var den högsta taktiska chefen på plats. Även om den belgiske befälhavaren analyseras utifrån den organisatoriska nivån kommer han även att undersökas som individ eftersom det finns möjlighet till att om han var överraskad eller chockad som individ att hans ledningsförmåga försämrats.

Överraskning på individnivå kommer i texten tolkas som individer vilket inte deltar i striden på grund av att de inte förstår situationen eller för att de inte vet vad de ska göra. på den perceptuella nivån tolkas indikatorerna genom att beslut som fattas är ineffektiva eftersom de inte hanterar den pågående situationen. På den organisatoriska nivån ses helhetsblindhet som att befälhavarens uppfattning av situationen inte stämmer överens med verkligheten antingen genom att han eller hon inte tror på de information som levereras eller på grund av att informationen är felaktig eller ofullständig. Detaljstyrning uppstår när en befälhavare hoppar över ett eller flera steg i hierarkin vid ordergivning.

Chock kommer att tolkas som att individen har gjort ett val medvetet eller omedvetet att inte delta i striden vilket kan uttrycka sig genom att de gömmer sig eller retirerar/flyr.

Nedhållande-eld tolkas som individer som blir statiska och inte kan förflytta sig på grund av att de utsätts för beskjutning.

4. Analys

Analysen beskrivs i fyra delar vilket beskrivits ovan, först kommer inflygningen att undersökas, därefter det tyska anfallet mot respektive skans eller batteri följt av de belgiska motanfällena under dagen och slutligen beslutet av fortets befälhavare att erkänna sig besegrad. I varje del kommer först händelseförloppet beskrivas utifrån empirin därefter kommer händelseförloppet att analyseras utifrån det analysverktyg som tagits fram ovanför i operationaliseringen. Efter analysen av varje enskild del kommer resultatet av analysen att presenteras.

Tidigt på morgonen den 10 maj 1940 lämnade grupp ”Granit” Tyskland med 11 glidflygplan och påbörjade anfallet mot fort Eben Emael.⁵⁷ Uppdraget grupp Granit under ledning av löjtnant Witzig skulle lösa var enkelt utformat och avslutades enligt följande.

... (your group will) put out of action the armoured cupolas, casemates and anti-aircraft positions (of the Fort). You are to destroy the enemy's resistance and to defend the gains you have made, until relieved...⁵⁸

Efter ett dygns strider på fortet gav till slut den belgiska garnisonen på drygt 700 man upp och hissade vit flagg vid middagstid den 11 maj.⁵⁹ Efter lite drygt ett dygn hade 85 tyska soldater besegrat en av Belgiens viktigaste försvarsanläggningar och öppnat upp vägen för den tyska armén att fortsätta anfallet västerut.

Inflygningen

Fortet Eben Emael fick ett larmmedelande från det belgiska högkvarteret vid klockan 00:30 om att de tyska trupperna vid gränsen var i rörelse och fortet sattes i högsta beredskap.⁶⁰ På grund av underbemanning i form av vakanser och permissioner tog det lång tid för fortet att göra sig redo och batterierna och luftvärnskanonerna började inte rapportera in att de var redo förens efter klockan 03:00.⁶¹ Den tyska anfallsstyrkan Granit lyfte strax innan halv fyra på morgonen med 11 bogserplan med varsitt glidflygplan. 9 av dessa glidflygplan tog sig inledningsvis till fortet, ett lossnade för tidigt och kunde inte ta sig hela vägen fram samt att det sista planet också lossnade för tidigt men lyckades hitta ett nytt bogserplan och anlände sent till striden.⁶²

När de tyska planen närmade sig fortet hände ett flertal saker i snabb följd. Major Jottrand befälhavaren för fortet fick rapporter om att 30-50 flygplan var på väg i hans riktning och strax därefter att det var flera ”trasig” flygplan över fortet då de belgiska soldaterna inte kunde höra några motorer.⁶³ Jottrand blev förbryllad av detta och var inte säker på hur han skulle agera men efter att själv ha sett planen ovanför insåg han att de försökte landa på fortet och han lyssnade efter luftvärnseld från fortet men hörde inget.⁶⁴ Ett samtal till luftvärnsofficeren bekräftade att de såg planen men inte öppnat eld eftersom de inte kunde identifiera vilken nation de tillhörde. Svaret blev att öppna eld direkt då planen definitivt inte var belgiska.⁶⁵ På grund av denna tvekan från luftvärnspersonalen hade de tappat sin chans att effektivt skjuta ner pla-

---

⁵⁷ Kershaw & Lucas, *Kommando: German Special Forces of World War Two*, 59.

⁵⁸ Ibid, 55.

⁵⁹ Ibid, 69.

⁶⁰ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 77.

⁶¹ Ibid, 82.

⁶² McRaven, *The theory of special operation*, 72.

⁶³ Ibid, 75.

⁶⁴ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 83.

⁶⁵ Ibid, 84.

nen när de befanns sig högt ovanför fortet, trots det träffades flera av planen innan de landat men ingen tysk blev skadad.⁶⁶

En av de belgiska luftvärnsskyttarna tittade inledningsvis oförstående på planen när de var på väg ner innan han fick order om att öppna eld.⁶⁷ Samtidigt kunde en av de tyska piloterna se flertalet belgiska soldater utanför fortet bara stå och titta på oförstående om vad som hände.⁶⁸

Med stöd av det som återfinns ovan går det att utläsa viktiga delar som kan analyseras. Tack vare att tyskarna använde sig av en för belgarna okänd metod för att luftlandsätta sin styrka samt att de anlände tidigare än vad de belgiska försvararna förväntade sig blev de tillfälligt oförmögna att agera. Detta leder till att flera indikatorer för överraskning enligt analysverktyget uppfylldes. Indikatorn osäkerhet på individnivå infann sig hos flera soldater och officerare. Framför allt var det tydligt hos personalen som hanterade fortets luftvärn där osäkerhet framträder i form av att de inte öppnade eld direkt när de såg planen närma sig fortet och det krävdes en direkt order för att de skulle öppna eld. Major Jottrand visade också tecken på osäkerhet då han inte förstod situationen när rapporter om flygplan i närheten av fortet kom in till honom.

Indikatorn avbrott i pågående verksamhet visade sig också från de belgiska soldater som slutade upp med sitt pågående arbete för att i stället titta på planen som närmade sig utan någon möjlighet att påverka situationen.

Slutligen visade Major Jottrand tecken på indikatorn detaljstyrning på organisatorisk nivå då han gav en direkt order till luftvärnsbatteriet via sin kapten om att öppna eld mot de inkommande flygplanen. Detta fungerade dock som en positiv effekt istället för den negativa effekten vilket den är avsedd som enligt teorin eftersom det fick luftvärnet att öppna eld. Då denna indikator ska påvisa att organisationen fungerar sämre om befälhavare på högre nivå går in och detaljstyr soldater kommer det här göras ett undantag och Jottrands ingripande kommer här inte ses som en negativ åtgärd.

En sammanfattning av den tyska inflygningen mot fort Eben Emael visar på att de lyckades överraska de belgiska försvararna genom att använda en tidigare okänd metod. Detta ledde till att de lyckades landa på fortet utan att ta några förluster. Det framgår också att effekten av överraskning är kortvarig och att en individ som inte utsätts för en efterföljande chock handling snabbt återhämtar sig och kan delta i striden igen vilket visade sig när luftvärnet öppnade eld.

Ett nytt vapen

Flertalet av de tyska grupperna blev direkt beskjutna av kulsprutor innan de hade tagit sig ut ur sina glidflygplan i ett försök från de belgiska soldaterna att försvara sig.⁶⁹ Trots det lyckades tyskarna ta sig ur glidflygplanen och påbörja anfallet mot skansarna och batterierna. Händelseförloppet var därefter likartat för merparten av de tyska grupperna. Tyskarna lyckades ta initiativet genom deras snabba rörelse framåt och med understöd av deras egna lätta kulsprutor.⁷⁰ Efter att de tagit sig fram till respektive mål påbörjade de tyska grupperna jobbet med att förstöra objekten. Till sin hjälp för att lyckas med att spränga sig igenom skansarna och

---

⁶⁶ McRaven, *The theory of special operation*, 76, 96.

⁶⁷ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 85.

⁶⁸ Ibid, 93.

⁶⁹ McRaven, *The theory of special operation*, 79, 83-84.

⁷⁰ Kershaw & Lucas, *Kommando: German Special Forces of World War Two*, 63.

kupolerna som skyddade fortet hade tyskarna sprängladdningar med riktad sprängverkan.⁷¹ Med detta nya vapensystem kunde de slå sig igenom de fortifikatoriska skydd belgarna förlitade sig på, något som förvånade försvararna i fortet då de var under uppfattningen att det inte fanns något som kunde ta sig igenom deras skydd.⁷²

När dessa vapen började slå hål på fortet drabbades de belgiska soldater som överlevde explosionerna av panik och tog sig ner till fortets lägre nivåer.⁷³ De belgiska soldater som fanns kvar i skansarna blev snabbt omhändertagna av de tyska soldaterna och släpades ut utanför. Under tiden tyskarna anföll flödade det in rapporter till major Jottrand som fick svårare och svårare att bedöma situationen, han försökte ta fram en lämplig order men bestämde sig för att invänta mer information.⁷⁴ Under tiden anfallet pågick höjdes beredskapen i fortet och de belgiska soldaterna fick order om att skjuta på alla oidentifierade mål.⁷⁵

På mindre än 20 minuter hade tyskarna lyckats förstöra 10 stycken skansar och batterier.⁷⁶ Belgarna fortsatte dock att beskjuta tyskarna från de skansar som fortfarande var i bruk samtidigt som artilleri från Eben Emael samt närliggande fort försökte nedkämpa tyskarna ovanpå fortet.⁷⁷

Under den här delen av striden visar sig indikatorer på chock och nedhållande-eld hos de belgiska soldaterna. Chock visade sig i och med att de lämnade sin poster och retirerade ner till fortets lägre nivåer efter att tyskarna detonerat sina sprängladdningar. De belgiska soldaterna lämnade även sina poster oavsett om de tyska sprängladdningarna gick igenom deras pansar eller inte vilket kan ses som ett tecken på att deras vilja att delta i striden hade nedgått och de tog första chansen de fick att dra sig ur striden. En indikator av chock framträder också i major Jottrands beteende då han väljer att inte ge någon order under denna del av striderna utan väljer att invänta mer information, han gör då ett aktivt val att inte delta i striden. Nedhållande-eld användes av båda sidorna under detta skede, belgarna lyckades hålla en tysk grupp stationär tills sent på kvällen med hjälp av kulspruteeld och artilleri.⁷⁸ Samtidig lyckades tyskarna vid minst ett tillfälle nyttja nedhållande-eld för att ta sig fram till ett kulsprutevärn och neutralisera det.⁷⁹ Den nedhållande-elden gjorde det omöjligt för den belgiska kulspruteskytten att stanna kvar i sin eldställning och han tvingades till att ta skydd.

Motfall

Informationen major Jottrand fick var bristfällig men han var säker på att den tyska styrkan som hade anfällt fortet var liten.⁸⁰ I ett försök att återta initiativet beordrade Jottrand att batterierna skulle återtas och repareras. När de belgiska soldaterna närmade sig sina batterier kunde de höra tyskar i närheten och de drog sig tillbaka i stället för att fortsätta framåt och ta striden. Jottrand insåg att det inte skulle vara möjligt att ta tillbaka batterierna från insidan av fortet då det hade krävt att hans soldater skulle ta sig upp för långa smala trappor där de lätt kunde nedkämpas av tyskarna.⁸¹ Därav valde Jottrand att istället ta striden med tyskarna på

---

⁷¹ McRaven, *The theory of special operation*, 102.

⁷² Ibid.

⁷³ McRaven, *The theory of special operation*, 76, 78, 79; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 91, 94, 97, 103, 107.

⁷⁴ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 98.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ McRaven, *The theory of special operation*, 102.

⁷⁷ McRaven, *The theory of special operation*, 80; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 92.

⁷⁸ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 100.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Ibid, 123.

⁸¹ Ibid, 124.

utsidan av fortet trots att hans soldater saknade utbildning och vapen för infanteristrid.⁸² Under dagen genomfördes flera försök till motanfall från den belgiska sidan i syfte att nedkämpa tyskarna och ta tillbaka fortet inget av dessa lyckades, nedanför kommer försöken kort att beskrivas.⁸³

Det första motanfallet leddes av en av Jottrands löjtnanter, han började leta efter frivilliga men fick bara ihop 12 man som sedan fick i uppdrag att genomföra motanfallet. De lyckades ta sig ut och upptäckte en tysk soldat ovanpå en skans men de blev skrämda av den sprängladdning tysken detonerade ovanpå skansen och de drog sig tillbaka in i fortet.⁸⁴ Jottrand beordrade ut dem igen efter att de tagit sig tillbaka men då hade soldaterna försvunnit och de gick inte att hitta igen. En ny styrka på 40 till 50 man sattes ihop som under dagen försökte genomföra ett antal motanfall men de blev konstant bombade av tyskt flyg och lyckades inte åstadkomma någon skada på de tyska soldaterna.⁸⁵ Jottrand tillät enbart de skadade soldaterna att återvända in i fortet trots att styrkan vid dagens slut var försatt ur stridbart skick.⁸⁶

Nästa försök till motanfall genomfördes av 20 man, men de saknade vilja och sammanhållning vilket ledde till att de inte lydde sina befäl och soldaterna låg hellre kvar i skydd av gräset än att anfalla. Motanfallet avslutades efter att de blivit flygbombade och chefen för styrkan insåg efter det att han bara hade 4 soldater kvar, resten hade retirerat.⁸⁷

Under tiden dessa motanfall pågick kontaktade Jottrand en närliggande belgisk infanteripostering och beordrade dem att genomföra ett motanfall.⁸⁸ Det tog styrkan 3 timmar att ta sig de 4 kilometrarna till fortet och när de anlände var det bara 15 av 233 man kvar, fler anlände senare under dagen och kvällen men över 50% av de 233 soldaterna nedkämpades av tyskt bombflyg på vägen. Efter att de anlant genomfördes ett försök till motanfall med omkring 100 man. Styrkan var en blandning av soldater från fortet och den närliggande posteringen. Det var problem med soldaternas disciplin och soldaterna gjorde vad de kunde för att inte bli upptäckta av sina befäl och bli indragna i striden.⁸⁹

Trots de tidigare misslyckandena bestämde sig en löjtnant för att attackera en skans men han fick endast med sig 7 soldater.⁹⁰ När gruppen hade tagit sig fram till sitt mål blev de utsatta för tysk nedhållande-eld och efter en timme drog de sig tillbaka en efter en in i fortet igen.

Ett sista desperat försök till motanfall genomfördes på kvällen av en grupp på omkring 40 man ledda av major Jottrand själv.⁹¹ Tanken var att använda en utgång på fortets tak som de trodde var okänd för tyskarna för att ta sig ut och överraska den tyska styrkan.⁹² När de närmade sig utgången sprängde tyskarna utgången och Jottrand insåg att de tappat överraskningsmomentet och gruppen drog sig tillbaka in i fortet och reste en barrikad för att förhindra tyskarna från att ta sig in.

---

⁸² McRaven, *The theory of special operation*, 86; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 125.

⁸³ Kershaw & Lucas, *Kommando: German Special Forces of World War Two*, 67.

⁸⁴ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 125.

⁸⁵ McRaven, *The theory of special operation*, 87; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 126.

⁸⁶ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 126.

⁸⁷ Ibid, 127.

⁸⁸ McRaven, *The theory of special operation*, 87; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 128.

⁸⁹ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 129.

⁹⁰ McRaven, *The theory of special operation*, 87; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 129.

⁹¹ McRaven, *The theory of special operation*, 87.

⁹² McRaven, *The theory of special operation*, 87; Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 129.

Under den här delen av striden fortsätter indikatorer på chock och nedhållande-eld att visa sig. Chock är det som visar sig tydligast då samtliga indikatorer går att finna i empirin. De första två indikatorerna *panik* och *flykt* framträder tydligt när de belgiska soldaterna hamnar i strid med tyskarna vilket leder till att de belgiska grupperna snabbt löses upp vid en inledande stridskontakt. Samt att när en grupp tagit sig tillbaka till in i fortet lämnar soldaterna sitt befäl i hopp om att inte behöva genomföra ett nytt anfall. Indikatorn *gömmar sig* framträder även vid flertalet tillfällen, framför allt innan ett nytt motanfall ska genomföras, istället för att ställa upp som frivillig i ett anfall väljer soldaterna i fortet att gömma sig och hålla sig borta från befälen i syfte att undvika strid med tyskarna ovanför, på taket av fortet. Indikatorn *förlorad stridsvilja* är här tydligt sammanlänkad med indikatorn *gömmar sig* då den visar sig vid samma tillfällen men även när soldaterna flyr från striden. Den sista indikatorn, *väljer att inte delta i striden* är genomgående och kan här ses som ett utfall av att övriga indikatorer inträffat vilket leder till att de belgiska soldaterna i stor utsträckning väljer att inte delta i striden oavsett om det beror på att de blivit utsatta för våld eller inte. Det är även noterbart att samtliga val till att inte delta i striden under den här perioden är medvetna.

Nedhållande-eld framträder endast vid ett tillfälle då en belgisk grupp blir beskjuten av en tysk kulspruta samt bombade av tyskt flyg.⁹³ Detta ledde till att de dels inte kunde förflytta sig och dels till att de inte kunde delta i striden. Dock valde gruppen att inte fortsätta anfallet efter det att den nedhållande-elden slutade vilket gjorde att effekten av den nedhållande-elden ledde till chock och ett aktivt val av den belgiska gruppen att avsluta sitt deltagande i striden.

Effekterna av överraskning på organisatorisk nivå börjar även att framträda under den här delen av striden i form av Jottrands beteende. Helhetsblindhet är den första indikatorn som framträder i form av att Jottrand inte har en korrekt uppfattning av situationen vilket ledde honom till att fatta beslut som inte åstadkom någon effekt. Ett av dessa misstag framträdde då besättningen vid fortets huvudbatteri väntade på eldgivningsorder i över 2 timmar vilket ledde till att endast ett skott hann avfyra innan tyskarna neutraliserade batteriet.⁹⁴ Detaljstyrning visar sig också i form av att Jottrand väljer att själv leda ett motanfall mot tyskarna under kvällen som här tolkas som en negativ handling till skillnad från tidigare när Jottrand detaljstyrde luftvärnet.

Organisatorisk kollaps

Under natten mellan den 10 och 11 maj började det spridas rykten i fortet om att tyskarna hade tagit sig långt in i tunnarna något som sänkte den redan låga viljan hos de belgiska soldaterna ännu mer.⁹⁵ Samtidigt fortsatte tyskarna att anfalla de skansar som fortfarande gjorde motstånd.⁹⁶ Under morgonen den 11 maj fick en felaktig rapport från en av barrikaderna inuti fortet major Jottrand att tro att tyskarna började ta kontroll över insidan av fortet vilket förvärrade situationen för belgarna.⁹⁷ Även om denna rapport var felaktig så hade tyskarna tagit sig in på de övre nivåerna, sköt sporadisk i korridorerna och slängde sprängladdningar i de hål de kunde hitta. Allt detta fick de belgiska soldaterna att dra sig tillbaka mot ledningscentralen.

Under förmiddagen insåg major Jottrand att situationen var hopplös då endast enstaka soldater bemannade sin poster, de övriga hade gett upp eller var för rädda för att strida.⁹⁸ Avlös-

---

⁹³ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 129.

⁹⁴ Ibid, 117.

⁹⁵ Ibid, 132.

⁹⁶ McRaven, *The theory of special operation*, 89.

⁹⁷ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 149.

⁹⁸ Ibid, 154.

ningarna som skickades ut för att lösa av posterna vid barriaderna försvann på vägen fram då soldaterna flydde från sitt ansvar och gömde sig i fortet istället.⁹⁹ Det ända som återstod för Jottrand var att erkänna sig besegrad och lämna över fortet och sin personal till tyskarna.

Under denna del av striderna fortsätter indikatorer på överraskning och chock att visa sig vilket leder till att situationen för belgarna blir ohållbar på grund av att flertalet soldater och officerare har tappat sin vilja att delta i striden vilket leder till organisatorisk kollaps. Indikatorn flykt och gömmer sig, framträder när soldater försvinner på vägen fram till de poster de ska lösa av. Samtidigt framträder indikatorn förlorad stridsvilja dels på de soldater som är för rädda för att lösa sina uppgifter och dels på Jottrand som bestämmer sig för att lämna över fortet till tyskarna. Helhetsblindhet fortsätter att vara närvarande hos Jottrand då han saknar information om statusen på sina soldater och hur långt in i fortet tyskarna har tagit sig.

Resultat

Denna del kommer att svara på undersökningens frågeställning för att se hur Storrs teori klarar av att förklara utfallet av striden vid fort Eben Emael den 10 till 11 maj 1940.

Sammantaget visar analysen på att flertalet av Storrs indikatorer och variabler uppfylldes under anfallet. Inledningsvis lyckades tyskarna uppnå överraskning genom att dels anlända till fortet tidigare än vad belgarna förväntade sig och dels genom att använda en ny metod. Efter att de uppnått överraskning på den individuella nivån lyckades tyskarna behålla initiativet i striden genom att åstadkomma chock hos belgarna. Detta genom sitt snabba agerande och användning av deras nya vapen i form av sprängladdningar med riktad sprängverkan. Efter det fortsatte chockeffekter att visa sig under striderna huvudsakligen genom att belgiska soldater gjorde vad de kunde för att undvika inblandning i striden. Överraskning på organisatorisk nivå blev också synlig då befälhavaren i fortet major Jottrand tappade helhetsbilden över situationen. Slutligen kollapsade organisationen i fortet då för många av soldaterna var chockade och inte längre hade någon vilja kvar till att strida vilket ledde till att segern för tyskarna var säkrad. Det går efter att ha analyserat striden att se hur kedjan i Storrs teori följs från inledning av striden till slutet. Sammanfattningsvis klarar Storrs teori av att förklara utfallet av striden om fort Eben Emael i maj 1940. Detta genom att tydliggöra att den organisatoriska kollapsen framstår som ett resultat av tyskarnas utnyttjande av överraskning och chock, vilket effektivt bröt den belgiska sammanhållningen och viljan till att delta i striden.

Inga indikatorer av överraskning på perceptuell nivå kunde återfinnas i empirin vilket kan betyda att det inte inträffade eller att det inte blev dokumenterat i efterhand. Även om det inte återfanns något i empirin om den perceptuella nivån går Storrs kedja att finna i fallet där ett inledande överraskningsmoment nyttjas för att ta sig fram till slagfältet. Därefter används chock för att bryta motståndarens vilja och sammanhållning vilket slutligen ledde till taktisk framgång i striden för den tyska sidan. Nedhållande-eld visar sig som Storr nämnt vid olika tillfällen och med olika resultat, vilket stämmer överens med dess placering i Storrs modell. Även överraskning på organisatorisk nivå påträffas rätt i tid och följer det som Storr tagit fram i sin modell. Det vill säga att det inte inträffar direkt utan att det tar en eller flera timmar innan effekterna av den typen av överraskning visar sig. Svårigheter med att urskilja vad som var överraskning kontra chock visade sig inte i den utsträckning som Storr framhäver i sin teori, det kan dock förklaras genom att Essbergers definition har använts för att tydliggöra skillnaden. Det kan även förklaras genom att detaljnivån i empirin varit hög vilket gjort det möjligt att utläsa enskilda soldaters reaktioner under striden.

---

⁹⁹ Mrazek, *The fall of Eben Emael*, 154.

5. Avslutning

Sammanfattning

Problemet som identifierades i början av undersökningen i form av att de nuvarande teorierna om krigföring saknar förklaringskraft när det kommer till de mänskliga upplevelser som framträder i strid har i och med denna undersökning förbättrats. Genom att använda Storrs teori för att förklara utfallet av ett lyckat anfall går det att se hur de mänskliga upplevelserna av soldaterna kan leda till organisatorisk kollaps på den taktiska nivån. Det som dock framträder i undersökningen vilket inte stämmer med Storrs teori är att överraskning på den perceptuella nivån inte kunde observeras samt att chockeffekterna var observerbara under så pass lång tid innan organisatorisk kollaps uppstod. Avsaknadens av indikatorer på den perceptuella nivån kan bero på att det helt enkelt inte förekom någon överraskning på den nivån under strider på grund av att beslut på den nivån togs av major Jottrand och att då hans agerande skulle ha undersökts på den nivån. Vilket hade lett till att nivån över Jottrand skulle ha använts som den organisatoriska nivån i undersökningen därav skulle ett annat resultat vara möjligt om Storrs nivåer hade placerats annorlunda i den belgiska hierarkin. Anledningen till att chockeffekterna bibehölls under en sådan lång tid, i undersökningen, ungefär ett dygn kan förklaras genom att den inledande chocken sänkte moralen och viljan till en sådan låg nivå att det inte var möjligt för belgarna att återhämta sig. Detta skulle ge ytterligare förklaringskraft till att flertalet belgiska soldater genomgående lämnade striden utan att de blev utsatta för eldgivning.

Storrs teori klarar i huvudsak av att förklara hur tyskarna lyckades med att besegra de belgiska försvararna genom att framkalla organisatorisk kollaps med hjälp av överraskning, chock och nedhållande-eld.

Diskussion

Slutsatsen från undersökningen visar på att det utifrån det undersökta fallet finns en stark koppling mellan förlusten av stridsvilja och sammanhållning för att nå taktisk framgång. Kan en anfallare få sin motståndare till att tappa sin vilja och sammanhållning behövs varken överväldigande resurser eller vapeninsatser användas för att gå segrande ur striden vilket leder till att det går att förklara utgången av en strid utifrån mänskliga beteenden.

Valet av fallstudie med kvalitativ textanalys som metodisk ansats visade sig vara ett bra val då det gav undersökningen ett djup som annars inte hade varit möjligt. Det finns dock risk för att feltolkningar har gjorts i analysen av materialet vilket kan ha påverkat undersökningens resultat. För att undvika det har jag varit noga med att följa operationaliseringen och valt att inte använda mig av händelser där substansen i empirin varit bristfällig. Eftersom undersökningen har genomförts som en enfallsstudie är generaliserbarheten inte lika hög som om fler fall hade använts. Trots det visar resultatet på att teorin klarar av att förklara utfallet av striden som undersökts. Hade en undersökning i form av en flerfallsstudie genomförts där två helt olika fall undersökts och där teorin klarat av att förklara utfallet i båda fallen hade en högre generaliserbarhet uppnåtts. Valet att inte genomföra en undersökning av den karaktären var i syfte att inte tappa möjligheten att gå på djupet av de undersökta fallen. Utöver det är det valda fallet i denna undersökning ett mest olik fall jämfört med det fall Storr använt för att testa sin teori i boken *The human face of war* där en ”normal” infanteristrid undersöktes.¹⁰⁰ Tack vare det kan teorin förklara utfaller i minst två undersökta fall med stora olikheter i genomförandet vilket stärker generaliserbarheten.

---

¹⁰⁰ Storr, *The human face of war*, 96.

Valet av teori kan också ha påverkat resultatet. Att Storrs teori klarar av att förklara utfallet betyder inte att det är den enda teorin som klarar av att förklara det undersökta fallet. Däremot motiveras valet av Storrs teori genom att den lägger fokus vid överraskning och chock vilket är delar som finns inom manöverteorin där både Lind och Leonhard förespråkar att det är fördelaktigt att använda sig av metoder vilket motståndaren inte förväntar sig.¹⁰¹ Med utgångspunkt i detta kan Storrs teori ses som en vidareutveckling av manöverteorin där Storr har tagit de delar han anser vara mest betydelsefulla för att utveckla en ny teori som kan förklara utfallet av striden. Storrs teori är även den enda som verkligen tar tag i komplexiteten kring överraskning och gör det möjligt att undersöka hur det kan användas i kombination med chock för att vinna en strid. Problematiken med Storrs teori har diskuterats tidigare i teorikapitlet och det berör huvudsakligen hur överraskning och chock ska särskiljas när ett fall undersöks. En utveckling av Storrs teori skulle kunna använda sig av Essbergers definition av överraskning och chock i stället för att enbart förlita sig på de indikatorer Storr tagit fram.

Valet av empiri grundade sig i att den behövde ha en detaljupplösning vilket möjliggör att individers beteenden kan undersökas. I undersökningen visade sig Mrazeks och McRavens verk var mer användbara än Kershaws. Detta eftersom de två verken har en högre detaljupplösning av händelseförloppet, något som till viss del saknades i Kershaws bok. Däremot kunde Kershaws bok användas för att stärka de andra två i flera avseenden. Med tanke på den detaljupplösning som krävs vid användning av Storrs teori framträder en del problem för framtida undersökningar då strider vanligtvis inte dokumenteras så noggrant som i det här fallet.

Relevans för yrket

Eftersom krig fortfarande förekommer runt om i världen måste forskningen fortsätta att utveckla sin förståelse för fenomenet. Genom att med Storrs teori undersöka hur människan upplever striden och genom det förklara vad det är som leder till att soldater väljer att inte längre delta i striden ger denna undersökning ytterligare en förklaring till vad som leder till framgång. Tack vare att använda nya teorier för att förklara utfallet av en strid kan det i framtiden att leda till att striden kan planeras och genomföras på ett mer effektivt sätt vilket leder till mindre förluster av liv både på den anfallande och försvarande sidan. Utöver det kan undersökningen visa på vikten av att chefer utnyttjar de fördelar en överraskning ger och att det är viktigt att snabbt övergå till att chocka motståndaren efter att de har blivit överraskade annars förloras effekten av överraskning.

Vidare forskning

För att bygga vidare på det resultat undersökningen har kommit fram till rekommenderar jag att Storrs teori bör prövas mot fler fall för att ytterligare stärka teorins validitet och generaliserbarhet, eventuellt kan teorin utvecklas med exempelvis Essbergers definition av överraskning och chock. Det hade även varit intressant om teorin använts i en jämförande fallstudie där ett fall inte får ett lyckat utfall och där det andra fallet får ett lyckat utfall. Detta för att kunna jämföra och se vilka misstag som leder till att ett anfall misslyckas och hur dessa ska undvikas i striden.

---

¹⁰¹ Leonhard, *The art of maneuver: maneuver-warfare theory and airland battle*, 67; Lind, *Maneuver warfare handbook*, 12.

Litteratur och referensförteckning

Artiklar

Collins, Randall, A Dynamic Theory of Battle Victory and Defeat, *Cliodynamics: the Journal of Theoretical and Mathematical History*, vol. 1, Iss 1, (2010): 3-25.

Essberger, Richard M. A., Military Surprise and the Environment, *GeoJournal*, vol. 37, no. 2 (1995): 215-224.

Handel, Michael I, Intelligence and the problem of strategic surprise, *The Journal of Strategic Studies*, 7:3 (1984): 229-281.

McRaven, William H. *The theory of special operation*, Naval postgraduate school, Monterey, Carlifornia, 1993.

Böcker

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017.

George, Alexander L. & Bennett, Andrew, *Case studies and theory development in the social sciences*, MIT, Cambridge, Mass., 2005.

Johannessen, Asbjørn & Tufte, Per Arne, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2003.

Kershaw, Robert J. & Lucas, James, *Kommando: German Special Forces of World War Two*, Frontline Books, 2014, E-bok.

Leonhard, Robert R., *The art of maneuver: maneuver-warfare theory and airland battle*, Presidio Press, Novato, CA, 1991.

Lind, William S., *Maneuver warfare handbook*, Westview, Boulder, 1985.

Mrazek, James E., *The fall of Eben Emael: [the daring airborne assault that sealed the fate of France: May 1940]*, New ed., Presidio P., Novato, Calif., 1998.

Storr, Jim., *The human face of war*, Continuum, London, 2009.